

dia sú zohľadnené pri stavbe tak, že ľudský zásah zväčša plne korešponduje s prostredím, neuberá mu na kvalitách, skôr dotvára.

Pri opravách a údržbe poskytuje rekreačne využívané ľudové obydlie možnosti veľmi aktívnej sebarealizácie, cez ktorú sa človek učí, kultivuje, vyžíva fyzicky a uplatňuje zručnosť v najrôznejších ľudových remeslách. Rekonštrukcia stavby by však mala viesť len k jej samotnému uchovaniu pri živote, a nie k zmenám jej pôvodného charakteru a vzhľadu. Sme toho názoru, že k ľudovej stavbe spravidla niet čo pridať, ani z nej čo uberať bez toho, aby sme neporušili jej presne formulovanú harmonickú podobu. Odpadá teda realizácia pretváraním, ale aj sebarealizácia ochranou takej hodnoty, s ktorou sme sa v určitej rovine stotožnili, má podľa nás svoj hlboký zmysel.

Takýto prístup má i ďalšie významy a výhody: čím menej sa budeme snažiť pripodobniť vonkajšiu i vnú-

tornú podobu rekreačného ľudového obydlia charakteru svojho trvalého bývania, tým väčšia bude naša nádej na skutočnú rekreáciu, relaxáciu. Jej pôsobenie závisí do značnej miery práve od stupňa kontrastnosti oproti životnej každodennosti. Neobklopujme sa preto, ak nemusíme, umelými materiálmi a zložitými mechanizmami nechajme doma. Dožičme priestor zmyslovému vnímaniu a zblížovaniu sa s jednoduchými, prirodzenými vecami, dumajme nad nimi a hľadajme súvislosti. Nezabúdajme na fyzickú námahu, ak sa nám jej v každodennom živote dostáva málo. Jednostranné tlaky na ľudskú psychiku sa nedajú odreaagovať len pasívnu nečinnosťou. Svet nie je nevyčerpateľný, a prostý, prirodzený a účelný svet ľudového obydlia je školou nenáročnosti na veci prebytočné...“

Mikuláš Huba

spoluzakladateľ a bývalý predseda Sekcie pre ochranu ľudovej architektúry pri SZOPK

novali na prejav solidarity s menšími úspešnými.

Michal Kaplan, bývalý tajemník pro otázky mezinárodného rozvoje Stále mise ČR při OECD v Paříži sepsal jakési desatero, proč rozvojovou pomoc poskytovat:

- morální důvody (solidarita)
- prevence konfliktů a terorismu
- předcházení nelegální migraci a organizovanému zločinu
- ochrana před degradací životního prostředí, šířením chorob apod.
- stabilní světová ekonomika a potenciální trhy
- uplatnění našich produktů a technologií
- příležitosti pro zaměstnanost a mladé lidi
- lepší diplomatické vztahy s partnerskými zeměmi
- prestiž a vliv na mezinárodní scéně
- šíření našich hodnot a kultury.

Mohli bychom ještě dodat zvyšování odborné a jazykové úrovně expertů vyjíždějících do zahraničí a některé další důvody. Snad je dobré si ještě říci, že existuje pomoc humanitární a pomoc (resp. spolupráce) rozvojová. Humanitární pomoc (v britském prostředí nazývaná krizová) zahrnuje aktivity, které představují bezprostřední reakci na humanitární krizi. Termín rozvojová pomoc/spolupráce se objevil po druhé světové válce jako výraz modernější formy humanitární tradice, jedná se o dlouhodobou aktivitu, která by měla měřitelným způsobem přispět ke zvýšení kvality života lidí v zemi příjemce.

Rozvojová pomoc v několika číslech

Abychom mohli poskytovat rozvojovou a humanitární pomoc kvalifikovaně, je třeba se věnovat také rozvojovému vzdělávání, výchově a osvětě. Dnes poskytuje ČR na rozvojovou spolupráci 3,5 mld. Kč ročně, což je 0,1 % HDP. Do r. 2010 bychom

Rozvojová studia na Univerzitě Palackého v Olomouci

Bývalé Československo poskytovalo ve 2. polovině 20. století rozvojovou pomoc, snad až ve výši jednoho procenta hrubého domácího produktu (HDP). Tato pomoc byla ovšem ideologicky podmíněná a zahrnovala i vojenskou pomoc. Na druhou stranu je jisté, že se realizovala celá řada projektů, které zemím přijímajícím pomoc výrazně pomohly.

Česká republika v první polovině 90. let 20. století, bohužel, žádnou významnou rozvojovou pomoc neposkytovala. Zpřetrhány také byly obchodní a jiné kontakty se ze-

měmi bývalého „tábora socialismu“, což se dnes pomalu a složitě napravuje. V březnu 1995 přijala vláda ČR usnesení o obnovení rozvojové pomoci, na r. 1996 bylo na tyto účely vyčleněno 700 mil. Kč, kterou se ani nepodařilo vyčerpat, nebyl dostatek realizátorů pomoci. Obnova rozvojové pomoci, resp. rozvojové spolupráce od r. 1995 nebyla náhodná. Od prosince 1995 jsme se totiž stali členy Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD), prestižního klubu třiceti nejrozvinutějších zemí, a bylo by trapné, kdybychom rezig-

měli poskytovat 0,17 % HDP a do r. 2015 již 0,33 % HDP, což by bylo 12 mld. Kč. Kdybychom chtěli naplnit požadavek OSN, aby dárcovské země poskytovaly alespoň 0,7 % HDP, bavili bychom se o nějakých 25 miliardách. To však zatím splňuje jen pět zemí (Holandsko, Lucembursko, Dánsko, Norsko a Švédsko). A kdybychom chtěli být vzorní jak Norové či Dánové a poskytovali téměř 1 % HDP na rozvojovou pomoc, jednalo by se zhruba o 35 mld. Kč. Spravovat takové sumy z veřejných prostředků je velká odpovědnost, proto musí být součástí české rozvojové spolupráce rozvojové vzdělávání, ale také rozvojový výzkum. Rozvojová výchova a osvěta pak musí být zacíleny na nejširší veřejnost, obzvláště v zemi, kde si ještě mnoho lidí z dob socialismu pamatuje nejrůznější „fondy solidarity“ a způsoby, jak se využívaly a zneužívaly.

Rozvojové vzdělávání

Rozvojové vzdělávání (*development education*) je aktivní proces, který umožňuje, abychom pochopili vztahy mezi svými životy a životy lidí z rozvojových zemí, jakož i porozuměli ekonomickým, sociálním, náboženským, politickým a environmentálním silám, které tyto vztahy ovlivňují na úrovni místní, národní, regionální i mezinárodní.

Rozvojové vzdělávání je nedílnou součástí českého programu rozvojové (a humanitární) pomoci, je zaměřeno na přípravu odborníků i dobrovolníků věnujících se rozvojové a humanitární pomoci, ale také na zvýšení informovanosti obyvatel v oblasti zahraniční pomoci a spolupráce.

Na vysokých školách v ČR ještě donedávna takové vzdělávání neexistovalo. První vlašťovka se objevila r. 1998 na Univerzitě Palackého v Olomouci, kdy Centrum interdisciplinárních studií uspořádalo první ročník týdenní *Letní školy rozvojové pomoci a spolupráce*. Zájem byl

nad očekávání vysoký, zúčastnilo se jej přes 180 posluchačů z celé ČR a několik mladých lidí přijelo také ze SR. Trochu paradoxní je, že peníze na realizaci prvních třech ročníků letní školy poskytl Rozvojový program OSN (UNDP). Letos proběhl na konci srpna již jubilejní desátý ročník letní školy, kterou od r. 2001 financuje Ministerstvo zahraničních věcí ČR. Pravidelně se této akce zúčastňuje 80 – 100 posluchačů.

Také první ucelené vysokoškolské studium v oblasti rozvojové spolupráce se objevilo v Olomouci. R. 2003 byl na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého otevřen bakalářský studijní obor *Mezinárodní rozvojová studia* a r. 2006 magisterský studijní obor téhož zaměření. Zájem je veliký. Každoročně se do bakalářského studia hlásí kolem 250 uchazečů, do magisterského kolem 50. Z kapacitních důvodů se do obou přijímá asi 30 studentů.

Cílem bakalářského a magisterského studia je připravit odborníky především pro zajištění českého programu rozvojové pomoci a spolupráce prostřednictvím vládních i nevládních organizací.

Posluchači se vzdělávají především v přírodovědných, ale také ve vybraných společenských disciplínách. Z přírodovědných disciplín se klade důraz zejména na geologický základ (fyzickou geografii, socioekonomickou geografii, geoinformatiku) a regionální studia s orientací na rozvojové regiony. Studijní program obsahuje také environmentální disciplíny, s důrazem na pochopení fungování ekosystémů a ohrožení životního prostředí v tropech a subtropích. Ze společenských disciplín se pozornost věnuje předmětům, které umožní pochopení historických, kulturních, náboženských, politických, zdravotních a bezpečnostních podmínek v rozvojových zemích.

Velká pozornost se věnuje jazykové přípravě a zvládnutí tzv. počítačové gramotnosti.

Absolventi studia se uplatní nejen v rámci bilaterálních projektů, ale i v mezinárodních organizacích (jde především o agentury a programy OSN a EU, případně mezinárodní nevládní organizace). Úroveň absolventů bude dostačující k samostatné práci na výzkumných projektech u nás nebo v zahraničí, ale také k získání manažerských pozic při zajišťování českých nebo i mezinárodních programů a projektů rozvojové spolupráce a humanitární pomoci.

Na Přírodovědecké fakultě UP v Olomouci vznikla 1. 9. 2007 samostatná *Katedra rozvojových studií* (vyčlenila se z Katedry geografie) a začíná se připravovat návrh na akreditaci doktorského studijního oboru, magisterského studijního oboru v angličtině, a také kombinovaného (dálkového) studia.

Příbuzný obor *Humanitární a sociální práce*, zaměřený více na humanitární pomoc, lze studovat od r. 2003 na Vyšší odborné škole Caritas v Olomouci. Na Vysoké škole ekonomické lze v magisterském stupni absolvovat studijní specializaci (tedy ne samostatný obor) *Rozvojová studia*. A na Institutu tropů a subtropů Zemědělské univerzity v Praze lze již několik desetiletí studovat problematiku rozvojových zemí, ovšem ryze se zaměřením na zemědělství.

Nejsem si vědom, že by se *Mezinárodní rozvojová studia* dala absolvovat v některé jiné krajině střední a východní Evropy (s výjimkou Rakouska, tam je možné tento obor studovat

v magisterském stupni již čtyři roky). Je to škoda, protože vztahy Severu a Jihu budou určitě narůstat na důležitosti. Myslím, že studijní obor obdobného zaměření by se uživil přinejmenším na jedné vysoké škole i na Slovensku a absolventi by bezpochyby našli uplatnění.

Pavel Nováček